

Politik Bilim

Biyogüvenlik Yasası'na dâir...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

TBMM'nin 18 Mart'ta kabûl ettiği Biyogüvenlik Yasası'nın biyoteknoloji araştırmalarıyla ilgili maddelerinin eleştiri konusu olduğunu biliyorsunuz. En azından Orhan Bursalı ve Özlem Yüzak'ın yazdıklarını okumuşsunuzdur. Böyle bir yasa'yı çıkarmanın 12 yıldan fazla sürdüğünü de acaba biliyor musunuz? Sonuçta çıkan yasa ve bu çıkış süresi, Türkiye'nin bilim ve teknoloji politikasındaki kararsızlığı göstermesi açısından da ilginçtir. İsterseniz kısa bir bellek turu yapalım.

Biyogüvenlik meselesinin bir bilim ve teknoloji politikası konusu olarak ilk kez gündeme gelişi Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) **25 Ağustos 1997** günlü toplantısıyla'dır. Bu toplantıda "*Türkiye'de Biyoteknoloji / Gen Mühendisliği Çalışmalarında Düzenleyici Kuralların Belirlenmesi*" başlığı altında şu karar alınmıştır:

"Biyoteknoloji / Gen Mühendisliği araştırmalarının ...öncelikli bir alan olarak teşvik edildiği ülkemizde de, bu tür araştırmalar yapan bütün ülkelerde olduğu gibi, ortaya konan [bilimsel] bulguların faydalı bir ürün ya da üretim yöntemine dönüştürülerek kullanıma sunulmasının belirli kurallara bağlanması gereklidir. Bu kuralların belirlenmesi için TÜBA ve TÜBİTAK tarafından bir çalışma grubu oluşturulmasında Kurulumuzca yarar görülmüştür. Bu Çalışma Grubu Tarım ve Köyişleri Bakanlığı başta olmak üzere, konu ile ilgili diğer kurumlarla da işbirliği yapacaktır."

BTYK'nın 2 Haziran 1998 günlü toplantısında konu tekrar gündeme gelir ve "[TÜBA ve TÜBİTAK tarafından, konunun uzmanlarından / otoritelerinden oluşan bir Çalışma Grubunun kurulmuş ve] çalışmaların başlatılmış olması memnuniyetle kaydedilerek bu çalışmaların en geç bir yıl içinde sonuçlandırılması beklenmektedir." denir.

Beklendiği gibi olur ve Çalışma Grubu'nun hazırladığı Sonuç Raporu **BTYK'nın 20 Aralık 1999** günlü toplantısına sunulur. Çalışma Grubu, bu raporunda "*gerek biyoteknoloji / gen mühendisliği alanındaki teknolojilerin Türkiye'de geliştirilmesi gerekse ürünlerin dışarıdan getirilerek pazara sunulmasında, insan sağlığı ve çevre açısından oluşabilecek olumsuz etkilerin saptanarak gerekli önlemlerin alınması için, biyogüvenlikle ilgili olarak gerek duyulan düzenlemeleri yapacak ve izleyecek 'Ulusal Biyogüvenlik Kurulu'nun bir an önce oluşturulmasını*" önerir. Oluşturulacak Kurul'un ve Kurul'a bağlı olarak çalışacak Biyogüvenlik Komisyonlarının yapısını belirleyerek görev ve sorumluluklarını tanımlayan bir öneri de raporda yer alır.

Raporda ayrıca, "*Genetik Olarak Değiştirilmiş Mikroorganizmaların -laboratuvar ve sera gibi kontrollü alanlarda yapılacak çalışmalarda- Kısıtlı Kullanımı Konusundaki Düzenleyici Kurallar*" ile "*Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmaların Çevreye Bilinçli Salımı ve Pazara Sürülmesi Konusundaki Düzenleyici Kuralları*" belirleyen iki bölüm vardır. Ama Grup bu önerilerin Ulusal Biyogüvenlik Kurulu'nun oluşturulmasından sonra, Kurul tarafından değerlendirilerek yürürlüğe konmasının uygun olacağı görüşündedir.

Sonuçta BTYK, "*Ulusal Biyogüvenlik Kurulu'nun bir an önce oluşturulması için Sağlık, Tarım ve Köyişleri, Çevre, Sanayi ve Ticaret Bakanlıkları ile DTM, TÜBA ve TÜBİTAK'ın görevlendirilmesine ve koordinasyonun TÜBİTAK tarafından sağlanmasına*" karar verir.

BTYK 13 Aralık 2000 günlü toplantısında da, "*...sürdürülen çalışmalar hızlandırılarak, bilimsel temele dayalı, AB normlarına uygun biyogüvenlik ve etik kurallarıyla, ilgili yasal mevzuatın en geç iki yıl içerisinde oluşturulmasına*" karar verir. Sonuçta, "*TÜBİTAK Biyoteknoloji Komitesi tarafından, hukuksal konularda gerekli uzman desteği de alınarak son şekli verilen Ulusal*

Biyogüvenlik Kurulu Yasa taslağı” **BTYK’nın 24 Aralık 2001** günlü toplantısına sunulur. Ama o toplantıda bundan sonrasının kotarılması işi Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’na bırakılır.

Konu bir daha BTYK gündemine gelmez, bir başka deyişle, bilim ve teknoloji politikaları açısından gündemden düşer; Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’nın konusu olur. Demek, o günden bugüne, yasayı çıkartmak Bakanlığın tam sekiz yılını almış... Buraya bir mim koyalım. Haftaya devam ederiz.

CBT. 02 Nisan 2010